

/Fragment austriackiego kodeksu cywilnego:/

[...]

Zrzeczenie się prawa do spadku

§ 551.¹ Ten, kto może skutecznie rozporządzać swoim prawem do spadku, może również, w drodze umowy ze spadkodawcą, zrzec się go z góry. Umowa wymaga dla swej ważności formy aktu notarialnego albo ujęcia w protokole sądowym. Takie zrzeczenie się odnosi skutek, jeżeli inaczej nie uzgodniono, także wobec potomków.

Rozdział dziewiąty. O deklaracji ostatniej woli w ogólności i testamentach w szczególności

Deklaracja ostatniej woli

§ 552. Rozporządzenie, w wyniku którego spadkodawca na wypadek śmierci pozostawia swój majątek lub jego część jednej lub większej liczbie osób, z możliwością odwołania /takiego rozporządzenia – przyp. tłum./, zwie się deklaracją ostatniej woli.

Wymagania: I. Forma wewnętrzna

§ 553. Jeżeli w ostatnim rozporządzeniu powołano spadkobiercę, to zwie się je testamentem; jeżeli jednak zawiera ono tylko inne dyspozycje, to zwie się je kodeksem.

Przydział spadku

a) w przypadku jednego spadkobiercy

§ 554. Jeżeli spadkodawca powołał tylko jednego spadkobiercę, nie ograniczając jego udziału do określonej części spadku, to otrzymuje on cały spadek. Jeżeli jednak dla jednego spadkobiercy przewidziano tylko część spadku określoną w stosunku do jego całości, pozostałe części przypadają spadkobiercom ustawowym.

b) w przypadku większej liczby spadkobierców bez podziału

§ 555. Jeżeli bez uregulowania podziału powołano wielu spadkobierców, to dzielą się oni w równych częściach.

c) jeżeli wszyscy do określonych części

§ 556. Jeżeli powołano wielu spadkobierców do określonych części spadku, które jednak nie wyczerpują całości, pozostałe części przypadają spadkobiercom ustawowym. Jeżeli jednak spadkodawca powołał spadkobierców do całości spadku, to spadkobiercom ustawowym nie przysługują roszczenia, nawet jeżeli ten coś pominął przy obliczaniu kwot albo w wyliczeniu przedmiotów spadku.

d) w przypadku powołania niektórych do części, innych – bez określania części

§ 557. Jeżeli wśród wielu powołanych spadkobierców niektórym przyznano określoną część (np. jedną trzecią, jedną szóstą), innym jednak nie określono części, ci ostatni otrzymują pozostały spadek w równych częściach.

---

¹ /Przytoczenie brzmienia pierwotnego; wskazanie ustawy nowelizującej/

§ 558. Jeżeli już nic nie zostanie, to ze wszystkich określonych części należy dla spadkobiercy powołanego do nieokreślonej części spadku odjąć stosunkowo tak dużo, że otrzyma ten sam udział, co ów, który otrzymał najmniej. Jeżeli części spadkobierców są równe, to powinni oni oddać na rzecz spadkobiercy powołanego do nieokreślonej części spadku tak dużo, że otrzyma on udział równy ich udziałom. We wszystkich innych przypadkach, kiedy spadkodawca popełnił pomyłkę w obliczeniach, podziału należy dokonać w taki sposób, aby wola spadkodawcy, co do części określonych wobec całości, została spełniona w możliwie najpełniejszym stopniu.

Których spadkobierców uważa się za jedną osobę

§ 559. Jeżeli pośród powołanych spadkobierców znajdują się tacy, z których niektórzy w przypadku dziedziczenia ustawowego uważani są za jedną osobę (np. dzieci brata wobec brata spadkodawcy), to również w razie podziału na mocy testamentu uważa się je jedynie za jedną osobę. Korporację, gminę, grupę osób (np. biednych) liczy się zawsze jako jedną osobę.

Prawo przyrostu

§ 560. Jeżeli wszystkich spadkobierców powołano bez określenia części lub ogólnie w równych częściach, a jeden ze spadkobierców nie może lub nie chce skorzystać ze swojego prawa do spadku, to część nieobjęta powiększa spadek pozostałych powołanych spadkobierców.

§ 561. Jeżeli jednego lub wielu spadkobierców powołano do określonych części, innego lub innych bez określenia części, to część nieobjęta zwiększa części tego lub tych spadkobierców powołanych bez określenia części.

§ 562. Spadkobiercy powołanemu do określonej części w żadnym razie nie przysługuje prawo przyrostu. Jeżeli nie pozostał już więc żaden spadkobierca powołany bez określenia części, to część nieobjęta nie przypada pozostałemu jeszcze, powołanemu do określonej części spadkobiercy, ale spadkobiercy ustawowemu.

§ 563. Kto otrzymuje część nieobjętą, przejmuje także związane z nią ciężary, w zakresie w jakim nie są ograniczone do osobistych działań powołanego spadkobiercy.

§ 564. Spadkodawca musi sam powołać spadkobiercę; nie może wyznaczenia go pozostawić osobom trzecim.

Deklaracja musi być przemyślana, konkretna i swobodna

§ 565. Wola spadkodawcy musi być określona, nie może być zwykłym potwierdzeniem złożonej mu propozycji; musi być deklarowana w pełni sił umysłowych, z zastanowieniem i powagą, bez przymusu, oszustwa i znaczącej pomyłki.

Niezdolność testowania

1. Braki umysłu

§ 566. Jeżeli zostanie udowodnione, że deklarację złożono w stanie szału/wściekłości, szaleństwa, głupoty lub nietrzeźwości, to jest ona nieważna.

§ 567. Jeżeli twierdzi się, że spadkodawca, który postradał rozum, w czasie sporządzania ostatniego rozporządzenia był w pełni sił umysłowych, twierdzenie to musi być potwierdzone bez wątpliwości przez biegłych lub osoby publiczne, które dokładnie przeanalizowały stan ducha spadkodawcy, albo przez inne pewne dowody.

2.

§ 568.* Osoby, dla których ustanowiono kuratora na podstawie § 273, mogą testować tylko ustnie przed sądem lub ustnie w formie notarialnej.

3. Niedojrzały wiek

§ 569.** Osoby nieletnie nie mają zdolności testowania. Małoletni, którzy nie ukończyli jeszcze osiemnastego roku życia, mogą testować jedynie ustnie przed sądem lub ustnie w formie notarialnej. Sąd musi poprzez odpowiednie badania postarać się ustalić, czy deklaracja ostatniej woli jest składana swobodnie i z zastanowieniem. Deklaracja musi być ujęta w protokole, a to, co wynika z badań, musi być zamieszczone. Po ukończeniu osiemnastego roku życia ostatnia wola może być deklarowana bez dalszych ograniczeń.

4. Znacząca pomyłka

§ 570. Znacząca pomyłka spadkodawcy czyni rozporządzenie nieważnym. Pomyłka jest znacząca, jeżeli spadkodawca pomylił się co do osoby, którą chciał obdarować albo co do przedmiotu, który chciał darować.

§ 571. Jeżeli okaże się, że obdarowana osoba została jedynie błędnie nazwana lub podarowana rzecz została jedynie nieprawidłowo opisana, to dyspozycja jest ważna.

§ 572. Nawet jeżeli podany przez spadkodawcę motyw działania został uznany za fałszywy, dyspozycja pozostaje ważna; chyba że udowodniono by, że wola spadkodawcy opiera się jedynie na tym zmylnym motywie.

5. Przysięga zakonna

§ 573. Zakonnicy z reguły nie mogą testować: tylko wtedy, gdy zakon otrzyma szczególnie przywilej, że jego członkowie mogą testować; gdy zakonnicy otrzymali zwolnienie ze ślubów; gdy w wyniku rozwiązania ich zakonu, opactwa lub klasztoru wystąpili ze stanu zakonnego; lub też, jeżeli pozostają w takim stosunku, że w wyniku zarządzeń politycznych nie są już uznawani jako członkowie zakonu, opactwa lub klasztoru, lecz mogą nabywać pełną własność; wtedy wolno im dysponować nią w deklaracji ostatniej woli.

6. Ciężka kara kryminalna

§ 574. /Uchylony; wymienienie przepisów uchylających/

Chwila ważności deklaracji

§ 575. Prawomocnie oświadczona ostatnia wola nie może stracić swojej ważności w wyniku późniejszych przeszkód.

---

* /"… w brzmieniu nadanym ustawą …"; przytoczenie brzmienia pierwotnego; wskazanie ustawy nowelizującej/

** /"Mocą ustawy z dnia ..., dz.u. ... ze skutkiem od dnia ... w zdaniu drugim dodano słowa 'lub ustnie w formie notarialnej'"/

§ 576. Od początku nieważne oświadczenie ostatniej woli nie zyskuje ważności przez późniejsze ustąpienie przeszkód. Jeżeli w tym wypadku nie zostanie dokonana nowa dyspozycja, to obowiązuje dziedziczenie ustawowe.

II. Forma zewnętrzna deklaracji ostatniej woli

§ 577.¹ Można testować sądownie lub poza sądem, pisemnie lub ustnie; pisemnie - z udziałem lub bez udziału świadków.

1. pozasądowej pisemnej

§ 578. Kto chce testować pisemnie i bez udziału świadków, musi własnoręcznie napisać testament lub kodeks oraz własnoręcznie podpisać go własnym nazwiskiem. Zamieszczenie dnia, roku i miejsca gdzie sporządzono ostatnią wolę nie jest wprawdzie konieczne, jednak w celu uniknięcia sporów wskazane.

§ 579.² Ostatnią wolę, którą spadkodawca polecił spisać innej osobie, musi on własnoręcznie podpisać. Musi ponadto przed trzema uprawnionymi świadkami, z których równocześnie co najmniej dwóch musi być obecnych, wyraźnie oświadczyć, że pismo zawiera jego ostatnią wolę. W końcu także świadkowie muszą, albo wewnątrz albo na zewnątrz dokumentu, jednakże zawsze w/na dokumencie, a nie przykładowo na zakładce, podpisać się umieszczając wzmiankę wskazującą na ich właściwość jako świadków. Treści testamentu świadek znać nie musi.

§ 580. Spadkodawca, który nie umie pisać, musi, obok uwzględnienia określonych w poprzednim paragrafie wymogów formalnych, zamieścić zamiast podpisu odcisk swojej dłoni, i to w obecności wszystkich trzech świadków. W celu ułatwienia trwałego dowodu, kto jest spadkodawcą, wskazane jest również, by jeden ze świadków zamieścił nazwisko spadkodawcy jako podpisującego własnym nazwiskiem.

§ 581.³ Jeżeli spadkodawca nie umie czytać, musi polecić odczytanie sobie pisma przez jednego ze świadków w obecności pozostałych dwóch świadków, którzy dokonali wglądu w treść, i potwierdzić, że jest zgodne z jego wolą. Osoba zapisująca ostatnią wolę w każdym razie może być również świadkiem, jest jednak, jeżeli spadkodawca nie umie czytać, wykluczona z odczytania dokumentu.

§ 582. Dyspozycja spadkodawcy w formie powołania się na pismo lub dokument jest tylko wtedy skuteczna, jeżeli takiemu dokumentowi towarzyszą niezbędne dla ważności oświadczenia ostatniej woli wymogi. Poza tym zakresem podobne, wskazane przez spadkodawcę pisemne uwagi mogą być stosowane jedynie w celu objaśnienia ostatniej woli.

§ 583. Z reguły jeden i ten sam dokument odnosi skutek jedynie wobec jednego spadkodawcy. Wyjątek w przypadku małżonków jest zawarty w rozdziale o umowach

---

¹ Por. Konwencja haska dotycząca kolizji praw w przedmiocie formy rozporządzeń testamentowych z dnia 5.10.1961, austr. Dz.U. Nr 295/1963 (z zastrzeżeniem do art. 12). Tekst w: Deutschland Texte I Nr. 3b.

² /Przytoczenie brzmienia pierwotnego; wskazanie ustawy nowelizującej/

³ /Przytoczenie brzmienia pierwotnego; wskazanie ustawy nowelizującej/

małżeńskich.

§ 584. Spadkodawca, który nie może lub nie chce uwzględnić wymogów formalnych koniecznych do sporządzenia testamentu pisemnego, może oświadczyć testament ustnie.

2. pozasądowej ustnej

§ 585. Kto testuje ustnie, musi oświadczyć swoją ostatnią wolę poważnie, przed trzema uprawnionymi świadkami, którzy muszą być równocześnie obecni i zdolni potwierdzić, że co do osoby spadkodawcy brak jest oszustwa lub pomyłki. Nie jest wprawdzie konieczne, jednakże wskazane, aby świadkowie, albo wszyscy razem, albo też każdy z osobna, w celu ułatwienia zapamiętania, albo spisali oświadczenie spadkodawcy, albo, tak szybko jak to możliwe, zlecili jego spisanie.

§ 586.¹ Ustne ostatnie rozporządzenie musi być potwierdzone na żądanie każdego, któremu na tym zależy, przez zgodne zaprzysiężone oświadczenia trzech świadków lub, jeżeli jeden z nich nie może być przesłuchiwany pod przysięgą, przez oświadczenia co najmniej dwóch pozostałych świadków, w przeciwnym razie ta deklaracja ostatniej woli jest nieskuteczna (§ 601).

3. sądowej

§ 587. Spadkodawca może również testować przed sądem pisemnie lub ustnie. Rozporządzenie pisemne musi być co najmniej podpisane własnoręcznie przez spadkodawcę i przekazane osobiście sądowi. Sąd powinien zwrócić uwagę spadkodawcy na okoliczność, że jego własnoręczny podpis musi być zamieszczony, następnie dokument sądownie zabezpieczyć, a na zakładce zaznaczyć, czyja ostatnia wola jest tam zawarta. Z czynności należy sporządzić protokół, a dokument złożyć sądownie za wystawieniem pokwitowania odbioru.

§ 588. Jeżeli spadkodawca chce oświadczyć swoją wolę ustnie, to oświadczenie należy ująć w protokole, a tenże, podobnie jak opisano w poprzednim paragrafie w przypadku dokumentu pisemnego, złożyć zabezpieczony.

§ 589. Sąd, który protokołuje pisemne lub ustne oświadczenie ostatniej woli, musi składać się co najmniej z dwóch zobowiązanych przysięgą urzędników sądowych, z których jeden w miejscu, gdzie oświadczenie jest protokołowane, sprawuje urząd sędziego. W charakterze świadka, w miejsce drugiego urzędnika sądowego, obok sędziego, mogą występować dwaj inni świadkowie.

§ 590. W razie nagłej potrzeby określone powyżej osoby mogą udać się do mieszkania spadkodawcy, zanotować jego ostatnią wolę pisemnie lub ustnie, a następnie sporządzić z czynności protokół z zamieszczeniem dnia, roku i miejsca.

---

¹ /Przytoczenie brzmienia pierwotnego; wskazanie ustawy nowelizującej/

Świadkowie nieuprawnieni przy ostatnich rozporządzeniach

§ 591.² Osoby poniżej osiemnastu lat, znajdujące się nie w pełni sił umysłowych, niewidome, głuche lub nieme, a także ci, którzy nie rozumieją języka spadkodawcy, nie mogą być świadkami przy ostatnich rozporządzeniach.

§ 592.³ /Uchylony; wymienienie przepisów uchylających/

§ 593. /Uchylony; wymienienie przepisów uchylających/

§ 594. Spadkobierca lub zapisobierca nie jest ze względu na przydzielony mu spadek uprawnionym świadkiem, nie są nimi również jego małżonek, rodzice, dzieci, rodzeństwo albo spowinowacone w tym samym stopniu osoby i opłacani domownicy. Dyspozycja musi być, dla swojej ważności, spisana własnoręcznie przez spadkodawcę albo być potwierdzona przez trzech świadków, innych niż osoby obdarowane.

§ 595. Jeżeli spadkodawca przydziela spadek temu, kto spisuje ostatnią wolę albo jego małżonkowi, dzieciom, rodzicom, rodzeństwu lub osobom spowinowaconym w tym samym stopniu, to rozporządzenie musi być pozbawione wątpliwości w sposób opisany w poprzednim paragrafie.

§ 596. To, co ustalono w sprawie bezstronności oraz właściwości świadka co do pozostawienia osoby spadkodawcy poza wątpliwościami, należy również stosować do urzędników sądowych, którzy przyjmują oświadczenie ostatniej woli.

O szczególnych deklaracjach ostatniej woli

§ 597.¹ W przypadku deklaracji ostatniej woli sporządzonej w czasie podróży statkiem lub w miejscu, w którym panuje dżuma lub inne choroby zakaźne, także osoby, które ukończyły czternasty rok życia, są uprawnionymi świadkami.

§ 598. Przy tych szczególnych deklaracjach wymaga się jedynie dwóch świadków, z których jeden może spisać testament. W razie groźby zarażenia nie jest również konieczne, by obaj byli równocześnie obecni.

§ 599. Po sześciu miesiącach od zakończonej podróży statkiem lub zarazy szczególne deklaracje ostatniej woli tracą moc.

§ 600. [Ulgi w wymogach w zakresie testamentów wojskowych zawarte są w ustawach wojskowych.]²

---

² /Przytoczenie brzmienia pierwotnego; wskazanie ustawy nowelizującej/

³ /Przytoczenie brzmienia pierwotnego/

Nieważność oświadczeń ostatniej woli nie spełniających wymogów formy

§ 601. Jeżeli spadkodawca nie uwzględnił określonych tutaj, a nie tylko wskazanych ku ostrożności wymogów, to deklaracja ostatniej woli jest nieważna.

Umowy spadkowe są ważne jedynie pomiędzy małżonkami

§ 602. Umowy spadkowe co do całości spadku lub jego części określonej stosunkiem do całości mogą być zawierane jedynie pomiędzy małżonkami. Przepisy w tej sprawie są zawarte w rozdziale o umowach małżeńskich.

O darowiznach na wypadek śmierci. Relacja

§ 603. Zakres, w jakim darowiznę na wypadek śmierci uważa się za umowę, a w jakim za ostatnią wolę, określa rozdział o darowiznach.

¹ /Przytoczenie brzmienia pierwotnego; wskazanie ustawy nowelizującej/

² /Por. Ustawa z 12.12.1946 o odtworzeniu austriackiego prawa testamentowego, austr. Dz.U. Nr 30/1947